

**Strateginė partnerystė suaugusiųjų
migrantų švietimo srityje: Viduržemio
ir Baltijos jūrų regionų perspektyvos**

Rekomendacijos suaugusiųjų migrantų integracijos programų įgyvendinimui

DIVERSITY DEVELOPMENT GROUP (Lietuva)

CENTRE FOR ADVANCEMENT OF RESEARCH AND DEVELOPMENT IN

EDUCATIONAL TECHNOLOGY LTD (Kipras)

FUNDACJA OSRODEK BADAN NAD MIGRACJAMI (Lenkija)

KOPERAZZJONI INTERNAZZJONALI (Malta)

TAMAT CENTRO STUDI FORMAZIONE E RICERCA (Italija)

UNINERSIDAD DE SALAMANCA (Ispanija)

2016

Projekto pavadinimas: *Strateginė partnerystė suaugusiųjų migrantų švietimo srityje: Viduržemio ir Baltijos jūrų regionų perspektyvos*

Projekto akronimas: MEDBALT

Projekto numeris: 2014-1-LT01-KA204-000643

Programa: Erasmus+

Veiksmas: Strateginės partnerystės

Sritis: Strateginis bendradarbiavimas suaugusiųjų švietimo srityje

Intelektinė produkcija: O3: Rekomendacijos suaugusiųjų migrantų integracijos programų įgyvendinimui

Kontaktai:

Diversity Development Group

Z. Sierakausko g. 15, Vilnius, Lietuva

Kodas: 302877111

Telefonas: +370 670 84739

El.paštas: info@diversitygroup.lt

www.diversitygroup.lt

Projektas buvo finansuotas iš Europos Komisijos paramos. Šis leidinys atspindi tik autoriaus požiūrį, todėl Komisija nėra atsakinga už šios informacijos panaudojimą.

STRATEGINĖ PARTNERYSTĖ SUAUGUSIŲJŲ MIGRANTŲ ŠVIETIMO SRITYJE: VIDURŽEMIO IR BALTIJOS JŪRŲ REGIONŲ PERSPEKTYVOS (MEDBALT)

Paskutinis XX a. ir pirmasis XXI a. intensyvios tarptautinės migracijos Europoje dešimtmetis atskleidė skirtingo pobūdžio migracijos keliamus iššūkius valstybių nacionalinei ir tarptautinei politikai bei visuomenių tarpkultūrinei koegzistencijai. Tuo pat metu, kai Vakarų Europos šalys pradėjo kritiškai vertinti įgyvendinamą imigracijos ir integracijos politiką, „naujosios“ ES valstybės narės susidūrė su migracijos srautų reguliavimo ir migrantų integracijos strategijų kūrimo iššūkiais. Vienas iš esminių integracijos iššūkių – suaugusiųjų migrantų priėjimas prie švietimo sektoriaus – turėtų būti suvokiamas kaip kertinis migrantų integracijos rodiklis, palengginantis integracijos procesus individualiame ir kolektyviniame lygmenyse.

Projekto „Strateginė partnerystė suaugusiųjų migrantų švietimo srityje: Viduržemio ir Baltijos jūrų regionų perspektyvos“ tikslas – parengti suaugusiųjų migrantų švietimo metodologiją, kuri remtųsi tiek projektą įgyvendinančių partnerinių organizacijų atlikta analize, tiek skirtingose šalyse įgyvendinamomis gerosiomis praktikomis.

Projekte numatytos veiklos: parengti 1) suaugusiųjų migrantų švietimo metodologijų ir integracijos programų analizę; 2) suaugusiųjų migrantų švietimo metodologiją; 3) rekomendacijas suaugusiųjų migrantų integracijos programų įgyvendinimui; 4) suorganizuoti baigiamąjį projekto konferenciją projekto rezultatams pristatyti.

Projekto koordinatorius: [Diversity Development Group](#) (Lietuva)

Partneriai: [Universidad de Salamanca](#) (Ispanija), [Tamat Centro Studi Formazione e Ricerca](#) (Italija), [Centre for Advancement of Research and Development in Educational Technology LTD](#) (Kipras), [Koperazzioni Internazzionali](#) (Malta), [Fundacja Osrodek Badan nad Migracjami](#) (Lenkija)

DIVERSITY
DEVELOPMENT
GROUP

tamat

CARDET

CENTRE FOR THE ADVANCEMENT OF RESEARCH
& DEVELOPMENT IN EDUCATIONAL TECHNOLOGY

VNiVERSiDAD
DSALAMANCA

Kopin

empowering communities

O B M F

OŚRODEK BADAŃ NAD MIGRACJAMI
FUNDACJA

TURINYS

ĮVADAS	6
1. EUROPOS SĄJUNGOS LYGMENS REKOMENDACIJOS	7
2. NACIONALINIO LYGMENS REKOMENDACIJOS	8
3. VIETOS LYGMENS REKOMENDACIJOS	9
4. REKOMENDACIJOS PRAKTIKAMS	10
REKOMENDACIJŲ SANTRAUKA	11

ĮVADAS

Pagal Europos Sąjungos migracijos darbotvarkę¹, vienas pagrindinių prioritetų Europos Sąjungoje yra naujos legalios migracijos politikos vystymas: „Atsižvelgiant į Europos ateities demografinius iššūkius, nauja strategija turėtų atkreipti dėmesį į Europos ekonomikai reikalingų darbuotojų pritraukimą, lengvinant jų atvykimą bei kvalifikacijos pripažinimą. Kadangi tai nenumato sprendimo daugiau nei milijonui pabėgėlių, kirtusių ES sienas 2015 metais arba anksčiau atvykusiems imigrantams, ES ieško būdų įveikti migrantų švietimo iššūkius. Problema buvo paminėta ir „Epale“ migrantų švietimo savaitės metu², pabrėžiant, kad „dabartinė migrantų krizė akcentuoja suaugusiųjų migrantų švietimo svarbą migrantų integracijos ir įgūdžių tobulinimo ES klausimuose“.

Šis rekomendacijų paketas siekia ne tik spręsti suaugusiųjų migrantų problemas pasitelkiant suaugusiųjų švietimo priemones, bet ir pateikti rekomendacijas, skirtas realizuoti susijusias programas vietos, nacionaliniu ir ES lygmenimis. Šie rekomendacijų lygmenys bei specialistams (praktikams) skirta skiltis yra suskirstyti į priemonių ir programų paruošimo, jų realizavimo ir vykdymo dalis, atsižvelgiant į tinkamą stebėseną ir vertinimą, kartu su lobizmu ir advokacija. Skiltis skirta specialistams orientuota į priemones ir būdus, skirtus suaugusiųjų migrantų švietimo organizavimui.

Nors rekomendacijos yra parengtos pagal projekte dalyvaujančių organizacijų analizę, vis dėlto, rekomendacijos yra universalios ir adaptuojamos skirtingiems migracijos kontekstams.

¹ Daugiau informacijos: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf

² Daugiau informacijos: <https://ec.europa.eu/epale/node/20789>

I. EUROPOS SAJUNGOS LYGMENS REKOMENDACIJOS

1. Norint, kad integracijos procesas būtų sėkmingas, reikalingas bendras Europos šalių migracijos politikos vystymas ES lygmeniu. Nors, sprendžiant tolimesnius veiksmus, dėmesys turėtų būti atkreipiamas tiek į valstybinius poreikius, tiek į dėl atvykstančių migrantų srautų susiklosčiusias aplinkybes, būtina **bendra šalių strategija**, padėsianti organizuoti sėkmingus veiksmus ir išspręsti suaugusiųjų migrantų švietimo iššūkius migrantų integracijos proceso kontekste.
2. Ši strategija taip pat turėtų **apibrėžti ir finansuoti** demografinius, didaktinius ir socialinės įtraukties **tyrimus** visuose lygmenyse. Šalys narės turėtų bendradarbiauti su ES generaliniais direktoratais atsakingais už finansavimo paskirstymą, įtraukiant ministerijas, Europos Sąjungos valstybių narių vyriausybes. ES turėtų informuoti kiekvieną šalį narę apie finansavimo galimybes, kurios padengtų konkrečias intervencijos struktūras (ypatingą dėmesį skiriant suaugusiųjų migrantų švietimo priemonėms). Visi dalyviai (vyriausybės, suinteresuotosios šalys) turėtų būti išsamiai informuoti apie reikalavimus ir galimas pasiūlymų teikimo datas.
3. Europinio lygmens susitarimai nėra varžomi bendrosios politikos, bet turėtų remtis suaugusiųjų migrantų švietimo bendrąja tvarka. Svarbu sukurti bendrą struktūrą, padėsiančią paruošti švietimo programas ir šių programų rezultatų vertinimą, siekiant suformuluoti vienodą kvalifikacijos pripažinimo sistemą, pagrįstą įgūdžiais, įgytais skirtinguose kontekstuose. Programos, skirtos suaugusiems migrantams, turėtų būti jautrios jų skirtumams ir specifinėms aplinkybėms, pvz., dalyvaujant žemos kvalifikacijos suaugusiems migrantams arba pažeidžiamoms migrantų grupėms (moterims, pabėgėliams ir kt.).
4. Siekiant išlaikyti aukštą kokybės lygį, siūloma bendrą ES suaugusiųjų migrantų ruošimo sistemą grįsti įgūdžių ir poreikių nustatymu skirtingose integracijos fazėse: darbo rinkos ir kvalifikacijų pripažinime, prieigoje prie švietimo ir sveikatos apsaugos, socialinių paslaugų ir darbo pokalbių. Taip pat svarbu skatinti suinteresuotąsias šalis, NVO, darbdavius ir kitus dalyvius mokyti savo darbuotojus tam tikrų įgūdžių.

5. Programos, sukurtos pagal bendrą ES švietimo strategiją, turėtų remtis jau **žinoma informacija** bei **sėkminga** suaugusiųjų švietimo bei mokymo **praktika**. Turėtų būti sukurta bendra duomenų bazė, kurioje būtų talpinama visa, su ES programomis susijusi patirtis, kuri būtų prieinama NVO, migrantų asociacijoms, regioninėms vyriausybėms, miestų taryboms ir t.t. Labai svarbu kuo greičiau suteikti galimybę keistis patirtimi tarp šalių esančių pradiniam suaugusiųjų migrantų integracijos vystymo ir švietimo politikos etape bei šioje srityje ilgametę patirtį turinčių šalių.
6. Suaugusiųjų migrantų švietimo vertinimas ES lygmenyje, turėtų vykti operatyviai ir efektyviai bei remtis iš anksto nustatyta ES vertinimo strategija. Pagrindiniai kriterijai turėtų apimti kultūros ir kalbos mokymosi poveikį, galimybes įsidarbinti, socialinę integraciją, o duomenys turėtų būti renkami ir naudojami tolimesniems tyrimams nacionaliniu lygiu.

II. NACIONALINIO LYGMENS REKOMENDACIJOS

7. Lemiamą vaidmenį teikiant suaugusiųjų migrantų švietimo politikos kryptis ir priemones atlieka nacionalinės vyriausybės. Todėl rekomenduojama, kad **vyriausybės leistų NVO ir pelno nesiekiančioms organizacijoms dalyvauti sprendimų priėmimo procesuose**, sprendžiant finansavimo paskirstymą ir nuostatų priėmimą tam tikroms suaugusiųjų migrantų švietimo priemonėms, siekiant, kad būtų galima sukurti tinklą tarp šalių dirbančių su skirtingomis mokymo programomis, migrantų asociacijų, profesinių mokyklų ir suaugusiųjų švietimo centrų.
8. Vyriausybės, bendradarbiaudamos su vietiniais nevyriausybiniais dalyviais, turėtų vystyti strateginį planą, paremtą kitų šalių patirtimi, įskaitant geriausias programas ir praktikas rekomenduojamas ES, kad būtų galima išvengti kursų pasikartojimų ir pagerinti programų efektyvumą. Vyriausybės turėtų susitelkti ties integracijos politikos ir švietimo veiklos, adresuotos suaugusiems migrantams, decentralizacija ir į procesą įtraukti vietinį ir regioninį lygmenis (valdžios organus ir institucijas). Labai svarbus **bendradarbiavimas** tarp visų suaugusiųjų migrantų švietimo programos dalyvių ne tik ES lygiu, bet taip pat ir tarp šalių vyriausybių nacionaliniu lygiu, siekiant užtikrinti geresnį suaugusiųjų migrantų švietimo priemonių prieinamumą.

9. Vyriausybinio lygiu turėtų būti atsižvelgta ir į priemones, skirtas **didinti profesinio parengimo galimybes suaugusiųjų švietimo paslaugų tiekėjams**, taip siekiant didinti švietimo paslaugų kokybę. Vyriausybės turėtų rengti privalomus daugiakultūrio ugdymo kursus mokytojams ir mokytojams stažuotojams. Vyriausybės paruoštos švietimo programos turėtų skirti dėmesį tvarumui ir dėl šios priežasties prailginti mokymosi trukmę.

10. Pradiniame integracijos etape, **didžiausias dėmesys turėtų būti skiriamas šalies kalbos kursams**, o vėlesniame etape – ir kitiems mokymosi kursams (prisitaikymo, profesinio parengimo, karjeros konsultavimo ir kt.). Vėlesni kursai turėtų būti vedami oficialia šalies kalba, kuri papildomai “pastūmėtų” integraciją ir apsisprendimą likti šalyje (ir neišvykti į kitas ES šalis).

11. Nacionalinės agentūros turėtų plėtoti vietinių valdžios institucijų ir NVO, dirbančių su migrantais, tinklą, o norint legalizuoti jų veiklas - įvertinti kiekvienos institucijos ir NVO darbo su migrantais tinkamumą. Nacionalinės agentūros turėtų bendradarbiauti su vietos valdžia ir NVO dėl migrantų poreikių esant tam tikroms aplinkybėms ir paprašyti pasiūlyti intervencijos sritis sėkmingai migrantų integracijai. Nacionalinės agentūros turėtų atkreipti dėmesį į migrantų įsteigtas organizacijas (pvz., migrantų bendruomenes, asociacijas ir kt.) ir su jomis bendradarbiauti, siekiant geriau suprasti jų poreikius.

III. VIETOS LYGMENS REKOMENDACIJOS

12. Kaip minėta anksčiau, integracijos ir švietimo programos turėtų būti decentralizuotos pabrėžiant vietinį lygį, todėl labai svarbu plėtoti regioninį planą, apimantį mokymąsi, integraciją į darbo rinką, socialinės įtraukties procesus, ir aktyvų pilietiškumą. **Tarpkultūrinis tarpininkas** turėtų bendrauti tiek su migrantų bendruomene, tiek su vietinėmis institucijomis ir galėtų detaliai paaiškinti, kokie yra dalyvavimo švietimo programose privalumai.

13. Vietos valdžia turėtų būti labiau įsitraukusi į integracijos veiklas kartu su NVO (naudodamos esamus ES finansavimo šaltinius), o tai reikalauja padidinto **bendradarbiavimo tarp vietinių valdžios institucijų ir NVO sektoriaus**. Tokiu būdu būtų paskatintas ir informacijos bei gerosios praktikos pasidalinimas tarp įvairių miesto ir kitose vietovėse esančių institucijų. Turėtų būti imtasi visų reikalingų priemonių, siekiant įsitikinti, kad migrantams teikiamos aukštos kokybės paslaugos. Tam reikalingas išorės vertintojas, kuris atliktų reguliarius vizitus į mokymosi patalpas, siekiant stebėti mokymosi procesą ir atlikti apklausas, kurios padėtų sužinoti visų įsitraukusių žmonių nuomones.
14. Vietos lygmeniu turėtų būti sukurtos stebėsenos, vertinimo ir grįžtamosios informacijos teikimo sistemos tarp NVO, švietimo centrų arba profesinių mokyklų ir vietos valdžios institucijų.

IV. REKOMENDACIJOS PRAKTIKAMS

15. Vis dėl to, Europos, nacionaliniu ir regioniniu lygiu plėtojamos strategijos ir veiksmai nėra tokie efektyvūs be specialistų paruošimo ir poreikių identifikavimo arba nesitikint stipraus socialinių, darbo ir švietimo programų, tinkamai susietų tarpusavyje, tinklo paramos. Ypatingai aktualu suteikti ne tik instrumentines žinias, tokias kaip teisės normų pagrindai ir kalbos raštingumas, bet ir pradėti integracijos procesą įtraukiant etines, socialines ir kultūrinės vertybes, taip kuriant tarpkultūrinę aplinką reikalingą migrantų ir vietinių gyventojų gerovei. Specialistai, kartu su paslaugų tiekėjais, turėtų užtikrinti stebėsenos ir grįžtamojo ryšio duomenų surinkimą, paruošti tinkamą veiksmų planą ir komunikacijos strategijas.
16. **NVO ir pelno nesiekiančios organizacijos** turėtų atlikti vaidmenį **rašant projektus**, atsakingai realizuojamus nuo pradžios iki galo. NVO ir pelno nesiekiančios organizacijos, bendradarbiaudamos su specialistais ir profesinių mokyklų centrais, turi sukurti švietimo ir mokymo pobūdį, nukreiptą į migrantų (ypač moterų, siekiant užtikrinti lyčių balansą) mikro verslumo skatinimą. NVO turėtų suderinti veiksmus su specialistais ir kitais subjektais visuose NVO veiklos etapuose: priėmime, mokyme, socialinės įtraukties metu, darbo paieškose ir t.t. Žmonės dirbantys NVO **bendrauja su migrantais ir gerai žino jų poreikius**. Jie gali kalbėtis apie migrantų patiriamas problemas ir pasiūlyti tinkamą situacijai sprendimą.

17. Suaugusiųjų mokymo centrai ir profesinio rengimo mokyklos turėtų teikti psichologinę pagalbą migrantams juos priimat arba informuojant apie remiamo savanoriško grįžimo priemones, pasiūlyti kryptį ir mokymosi pobūdį. Jie turėtų žinoti vietovėje gyvenančių bendruomenių poreikius ir kaip joms paaiškinti mokymosi ir švietimo svarbą, siekiant migrantų įgalinimo. Labai svarbu ir reikalinga **įtraukti mokytojus, ypač parengtus mokyti suaugusiuosius**. Naudojamas mokymo metodas turėtų įvertinti studentų padėtį ir skatinti **aktyvų dalyvavimą įvairiose veiklose**, įtraukti nuoseklią mokymosi medžiagą, kuri leistų mokiniams susieti mokymosi metu įgytą patirtį su kasdiene veikla ir darbo tikrove. Bendruomenės mokymasis gali būti naudinga priemonė motyvuojanti mokinius mokymosi proceso metu. Puikus būdas įtraukti migrantus, kurie jau anksčiau dalyvavo švietimo programose, yra paskirti juos “vyresniaisiais padėjėjais” arba įtraukti į “pagalbos grupę”, taip pat derinti formaliojo ir neformaliojo ugdymo būdus. Migrantai dažniausiai yra mažiau linkę naudotis internetiniais kursais, lyginant su tradiciniais (“akis į akį”) mokymosi metodais.

REKOMENDACIJŲ SANTRAUKA

Norint sėkmingai valdyti pabėgėlių srautus, reikia sukurti bendrą strategiją **ES lygmeniu**, atkreipiant dėmesį į kiekvienos šalies narės poreikius. Taip pat turėtų būti susitarta dėl bendros suaugusiųjų migrantų mokymo struktūros, kuri funkcionuotų per gerosios praktikos dalinimąsi. Vertinimas turėtų būti įgyvendinamas ilgalaikėje perspektyvoje, surenkant medžiagą tolimesnėms analizėms. Turėtų būti skatinamas bendradarbiavimas tarp dabartinės migranto buvimo šalies ir jo/jos gimtosios šalies.

Nacionalinės vyriausybės turėtų leisti nevyriausybiniam sektoriui dalyvauti priimant sprendimus, pateikti ilgalaikį planą ir vystyti vietos valdžios institucijų ir NVO, dirbančių su šiais klausimais, tinklą. Norint sėkmingai vystyti integracijos procesus, svarbu sukurti platformą, kurioje būtų talpinama informacija apie vykstančius projektus. Labai svarbu atkreipti dėmesį į komunikaciją ir migrantų pastebimumą. Nacionalinės vyriausybės turėtų organizuoti mokymus skirtus švietimo tiekėjams, akcentuojant migrantų kalbos kursus kaip pirmąjį integracijos etapą.

Vietinės valdžios institucijos turėtų dirbti pagal regioninio plano struktūrą, padedamos tarpkultūrio tarpininko, kuris puoselėtų bendravimą tarp migrantų bendruomenių ir vietinių institucijų. Vietos regioniniame plane turėtų būti numatytas mokymasis, socialinė įtrauktis, integravimasis į darbo rinką ir aktyvus pilietiškumas. Pasikeitimas informacija tarp įvairių to paties miesto institucijų ir tarp regione esančių miestų bei

išorinio vertintintojo yra reikalingas, kad būtų galima tiesiogiai bendrauti su migrantais ir stebėti projektų įgyvendinimą.

Specialistai turėtų gauti atitinkamą mokymą ir užtikrinti stebėsenos bei grįžtamojo ryšio duomenų rinkimą. **NVO ir pelno nesiekiančios organizacijos** turi dalyvauti projektų rašymo ir jų tęstinumo procesuose, taip pat svarbu prisiminti, kad žmonės, dirbantys nevyriausybiname sektoriuje, tiesiogiai bendrauja su migrantais ir žino jų poreikius bei individualius atvejus. **Suaugusiųjų švietimo centrai ir profesinio ruošimo mokyklos** turėtų teikti psichologinę pagalbą, įgalinti migrantus kuriant sinergijas tarp jų ir vietinių bendruomenių bei įtraukti mokytojus, parengtus mokyti suaugusiuosius ir galinčius skatinti aktyvų dalyvavimą įvairiose veiklose, jungdami mokymosi metu įgautą patirtį su realybe. Geras būdas yra įtraukti anksčiau švietimo programose dalyvavusius migrantus paskiriant juos “vyresniaisiais padėjėjais” arba suburiant į “paramos grupę” bei jungti formaliojo ir neformaliojo ugdymo būdus.

Sėkminga integracija naudojant migrantų švietimą yra sudėtinga, tačiau įvykdoma užduotis, jei ji atliekama patikimai, efektyviai ir atsakingai kiekviename dalyvaujančių veikėjų procesų lygmenyje.